

Polimerna ambalaža u dodiru s hranom – zakonodavstvo Europske unije

Uvod

U Hrvatskoj gospodarskoj komori u organizaciji Zajednice za plastiku i gumu 5. veljače 2009. održan je iznimno dobro posjećen skup namijenjen informiranju o pravnoj regulativi Europske unije u području primjene polimernih materijala u dodiru s hranom, ili o, popularno rečeno, *food contact* zakonodavstvu. Koliko je to pitanje zainteresiralo prehrambenu i farmaceutsku industriju, ali i odgovarajuće državne institucije govori podatak da se u dvorani tražilo mjesto više.

Pred tijelima Europske unije plastičarsku industriju zastupa *Radna skupina Udruženja europskih prerađivača plastike* (e. *European plastics converters food contact working group*), kojoj je osnovni cilj predlaganje amandmana na postojeće zakone kako bi se zaštitili potrošači i održala proizvodnost u plastičarskoj industriji. Hrvatsku Zajednicu za plastiku i gumu u spomenutoj *Radnoj skupini* zastupa gospodin Ivan Feitl iz tvrtke *Kaplast d.d.*

Europsko zakonodavstvo o materijalima u dodiru s hranom

Problemi u vezi s materijalima koji dolaze u dodir s hranom (e. *food contact material*) doveli su do određenoga straha kod potrošača od prisutnih kemikalija, udovoljavanja zahtjevima za primjenu oporabljenih materijala te razvoja novih oblika ambalaže, tzv. *aktivne ambalaže*. Taj se strah nastoji ukloniti sve strožim zahtjevima koji se postavljaju na samu ambalažu i materijal od kojega je načinjena, kao i na uporabu sve sofisticiranije opreme za ispitivanje. Materijali u dodiru s hranom obuhvaćaju sve materijale koji dolaze u dodir s prehrambenim proizvodima na bilo koji način, kao što su ambalaža, pribor za jelo, tanjuri, oprema, transportne vrpce, spremnici, te sve materijale koji dolaze u dodir s vodom.

Europsko zakonodavstvo o dodiru s hranom trenutačno čini *Okvirna uredba 2004/135/EC* (e. *Framework Regulation 2004/135/EC*), koja je opći pravni akt za ovo područje, zatim propisi o pojedinim skupinama materijala (*Plastics Directive 2002/72/EC*, *Regenerated Cellulose Films 93/10/EC*, *Ceramics 84/500/EC*, *Migration Testing 82/711/EC*, *Food Simulants 85/572/EC*, *Recycled Plastics 28/3/2008* i pripadni amandmani) te direktive o pojedinim pitanjima ili skupinama pitanja u vezi s proizvodnjom materijala koji dolaze u dodir s hranom.

Prema osnovnom zakonu materijali u dodiru s hranom moraju biti sigurni, ne smiju prenositi svoj sadržaj u hranu u količinama koje bi mogle ugroziti ljudsko zdravlje ili promijeniti okus i miris ili izgled prehrambenoga proizvoda. Propisana je službena oznaka takvih proizvoda – *čaša i vilica*. Za proizvođače opreme, materijala, ambalaže te ambalažere najvažnije u cijelom procesu poštovanja ovoga zakonodavnog područja jest uspostaviti sljedivost od proizvodnje do distribucije u svim koracima, koja mora biti dokaziva označivanjem ili dokumentacijom.

Područje plastične ambalaže u dodiru s hranom i vodom dopušta maksimalnu migracijsku granicu od 60 mg tvari na kilogram prehrambenoga proizvoda za sve tvari koje migriraju iz materijala na prehrambeni proizvod te donosi listu svih monomera i ostalih kemikalija uz migracijske granice kod posebnih primjena.

Uporaba oporabljenih plastičnih materijala u dodiru s hranom u većini je zemalja još zabranjena, osim ponegdje izrada PET boca, ali područje nije jedinstveno riješeno za cijelu Europsku uniju. *Radna skupina* zauzima se da se odobri uporaba regenerata u dodiru s hra-

nom za sve materijale koji odgovaraju zahtjevima zaštite potrošača jer se time olakšava i udovoljavanje postavljenim ciljevima za oporabu pojedinih materijala. Pojačana zaštita potrošača moguća je i razvojem tzv. *aktivne i inteligentne* ambalaže. *Aktivna* ambalaža utječe na proizvod bilo prijenosom ili apsorpcijom tvari, bilo promjenom atmosfere u kojoj se nalazi hrana ili, pak, mikrobiološkim utjecajem. *Inteligentna* ambalaža ima mogućnost detekcije uvjeta u kojima se nalazi sadržaj (npr. temperatura, sastav atmosfere i sl.). To su npr.: sakupljači vlage, sakupljači mirisa, antimikrobni filmovi, proizvodi koji sakupljaju ili otpuštaju ugljikov dioksid, apsorberi mirisa, različite aktivne komponente...

Cjeloviti popis propisa koji se odnose na materijale u dodiru s hranom može se pronaći na adresama: ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/foodcontact/leglis_list_en.htm ili ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/foodcontact/documents_en.htm.

Hrvatsko zakonodavstvo o materijalima u dodiru s hranom

Kako je ovo područje regulirano u Hrvatskoj, nazočne je upoznala mr. sc. Vjera Haberle iz *Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo*. U procesu usklađivanja s pravnom stečevinom Europske unije načinjene su nadopune *Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti materijala i predmeta koji dolaze u neposredan dodir s hranom (NN/08)* koji je stupio na snagu u svibnju 2008., s iznimkama kojima je dan rok od 12 mjeseci za usklađivanje. U međuvremenu radi se na novome pravilniku, koji će biti nadopunjen novim propisima Europske unije te sadržavati popis svih monomera i temeljnih tvari koje se mogu koristiti u proizvodnji plastičnih materijala i proizvoda, kao i svih dopuštenih dodataka polimerima. Prema preporuci Europske komisije pravilnik će se nadopuniti definicijama i metodama određivanja pojedinih parametara zdravstvene ispravnosti. S obzirom na najavljene nadopune, javnosti će biti predstavljen cijeli novi pravilnik kako bi se olakšala njegova primjena za proizvođače ambalažnih materijala i ambalaže, ali i za ispitne laboratorije te inspeksijske službe.

Pravilnik smatra ambalažnim materijalima: metale i njihove slitine, emajl, cement, keramiku i porculan, staklo, polimerne materijale, drvo, pluto i tekstil. U proizvodnji plastičnih ambalažnih materijala i proizvoda koji dolaze u dodir s hranom mogu se upotrijebiti samo oni monomeri, baze sirovine te dodatci koji se nalaze na popisima. Postoji poseban popis dodataka koji se mogu koristiti kao brtvila za čepove. Navedeno se odnosi na proizvode načinjene isključivo od plastičnih materijala te na višeslojne proizvode kod kojih su slojevi načinjeni od plastičnih materijala i povezani ljepilima.

Rasprava

U raspravi se čuo glas zainteresiranih gospodarstvenika koji upozoravaju kako previše kontrole vezane uz sljedivost industriji ne odgovara zbog povišenja troškova (zbog toga se npr. u Europskoj uniji već tri godine blokira donošenje odgovarajućega pravilnika o igračkama). Iz *Podravke* je upozoreno na neprilagođenost domaćih proizvođača zahtjevima koji dolaze iz Slovenije, a zapravo iz Europske unije, jer je Slovenija u potpunosti definirala ovo područje uzimajući u obzir sve europske direktive. Glavnim se problemom smatra nedostatna informiranost. Iz *Kaplasta* ističu kako oni uglavnom udovoljavaju zahtjevima kupaca, međutim kako sami kupci (a riječ je o ambalažerima) i sami ne znaju što bi trebali tražiti kako bi udovoljili zahtjevima Europske unije.

Iz *Belupa* je rečeno kako se cijeni dobra proizvođačka praksa, ali kako je udovoljavanje zahtjevu sljedivosti nekada teško, čak i kada se posjeduju odgovarajući certifikati. *Belupo* npr. za svoju mjehu-rastu (*blister*) ambalažu već godinama nabavlja PVC iz iste tvornice svoga dobavljača, čime su uspjeli osigurati traženu sljedivost. Ni ono što se proizvodi u Europskoj uniji ne mora biti sigurno i udovoljavati zahtjevima sljedivosti jer je oznaka CE vezana uz dobru proizvođačku praksu.

Uspostava sustava sigurnosti hrane trebala bi ići definiranjem koji se materijal za što može upotrijebiti.

Čuli su se i komentari kako Europska unija od Hrvatske traži u procesu prilagodbe mnogo više nego što se to zahtijeva od njezinih članica. Inspeksijske službe Europske unije pri uvozu proizvoda iz Hrvatske traže certifikate ovlaštenih laboratorija koji rade prema europskim normama, a tek je nedavno *Hrvatski zavod za*

javno zdravstvo kao jedina hrvatska ovlaštena institucija dobio odgovarajući certifikat za to. Međutim ni to nije dovoljno, jer se u izvještaje *Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo* smiju unositi samo one direktive Europske unije koje su prošle prihvaćanje u *Hrvatskom saboru* i na taj način postale obvezujući zakon. Ostale se ne smiju koristiti.

Postavljeno je i pitanje uporabe PVC-a u konditorskoj industriji, koja je zbog nemogućnosti certificiranja u Hrvatskoj prešla na uporabu PET-a, a danas se, npr. u Velikoj Britaniji, PVC ponovno upotrebljava za iste svrhe. Međutim nije problem PVC, već ostatni vinil-monomer (VC), pa je, ukoliko se dokaže njegova neštetnost u pojedinim primjenama, i primjena PVC-a tada moguća. Ali u Hrvatskoj je takvo ispitivanje nemoguće provesti jer nema ovlaštenoga laboratorija koji bi to obavio.

Gordana BARIĆ

Vijesti

Sastanak Udruženja *PlasticsEurope* na sajmu *PLAST 2009*

U sklopu sajamskih aktivnosti europskog udruženja proizvođača polimera *PlasticsEurope* održan je poslovni savjetodavni sastanak članica sekcije Mediteran. Članice su, uz Italiju, Bugarska, Cipar, Grčka, Hrvatska, Malta, Rumunjska, Srbija (kao promatrač) i Turska. Važan dio savjetovanja posvećen je analizi utjecaja aktualne svjetske gospodarske krize na industriju polimera. Ključno predavanje o toj problematici održao je dr. Henrik Meincke, glavni ekonomist *Njemačkoga kemijskog udruženja (VCI)*: *Aktualnu gospodarsku i industrijsku krizu kemijske industrije, pa tako i industrije polimera prouzročila su tri kraja; kraj potrošačkog booma, kraj investicijskog booma, posebice u Kini i Aziji, kraj petrodolarskog booma na Srednjem istoku i u Ruskoj Federaciji te kraj izvoznog booma u Europi*, rekao je Meincke.

Na krizu financijskog sektora, koja je ujedno i uzrok i posljedica današnjeg stanja, presudno su djelovali ekspanzionistička monetarna politika, niske kamatne stope, ulasci u poslove visokog stupnja rizika, kriza sektora nekretnina i bankarskog sustava, krah burzi i nelikvidnost. Na ta su kretanja, da stvar bude gora, mnoge gospodarske grane reagirale pretjerano, storniranjem narudžbi po kratkom postupku. To se dogodilo u Europskoj uniji u nizu industrijskih grana. U 4. tromjesečju 2008. godine zabilježen je pad gospodarskih aktivnosti važnijih gospodarskih grana u rasponu 3 – 8 %; u automobilskoj industriji pad je u odnosu prema istom razdoblju prošle godine iznosio 18 %, u nakladničkoj industriji 7 %, u industriji hrane samo 3 %. Recesiju, na žalost, nije izbjegla ni industrija gume i plastike, u kojoj je zabilježen pad aktivnosti od 14 %. Stope pada gospodarske aktivnosti kemijske industrije i industrije polimera znatno se, međutim, razlikuju po zemljama. Tako je najveći pad aktivnosti (16 %) zabilježen u Nizozemskoj i Poljskoj, dok je u Njemačkoj iznosio 10 %. Posljedica smanjivanja broja narudžbi je smanjivanje prodaje. S obzirom na to da je Europska unija neto-izvoznik i da izvozi u sve dijelove svijeta, postoji

nada da će pad gospodarske aktivnosti biti manji nego u drugim razvijenim zemljama.

Pogled unaprijed i prognozu daljnjeg razvoja situacije teško je dati. Pa ipak, doneseni paketi za oporavak dadu naslutiti kako će se stvari ubuduće razvijati. Pogleda li se razdioba mjera, vidi se da je 70 % njih usmjereno oporavku financijskog sektora. Slijede mjere kojima se potiče potrošnja (13 %) i poticajne mjere za ulaganje u infrastrukturu i obrazovanje (10 %). Preostali dio čine specifične mjere poput stimulacija za kupnju automobila. Specifične mjere su palijativnog karaktera i ne rješavaju strukturne probleme automobilske industrije.

Valja reći kako analize pokazuju da nije dosegnuto dno, a da se jačanje pozitivnih pomaka u kemijskoj industriji i industriji polimera ne može očekivati prije 2011. godine. Tekuća godina u cijelosti će proteći u nepovoljnom okružju. Svjetlo na kraju tunela može se vidjeti u činjenici da su očekivanja ispitanih poduzetnika optimistična, da su zalihe male i cijene sirovina niske.

Izlaganje je Meincke završio ocjenom da će odlučujuću ulogu u izlasku iz krize u kemijskoj industriji i industriji polimera u iduće dvije godine imati proizvodnja plastičnih proizvoda namijenjenih medicini, komunikacijama, povećanju energetske učinkovitosti te očuvanju klime i prehrambenoj industriji.

Zaključujući poslovni savjetodavni sastanak članica sekcije *PlasticsEurope Mediteran*, predsjednik sekcije Giuseppe Rossi, ujedno predsjednik jednoga od najvećih proizvođača polimernih materijala, tvrtke *Basell Polyolefins Italia*, kazao je kako vjeruje da će posljedice krize koje je među prvima osjetila upravo industrija polimera, ta industrija i prva prestati osjećati. Pretpostavka da se to dogodi, međutim, jest da proaktivno djeluje i uđe u nova područja primjene prerađevina od polimernih materijala.

Janko DEŽELIĆ